

2011. DECEMBER 10. SZOMBAT

JAKAB 4,1–10

MUZSNAI LÁSZLÓ

^{4,1}Honnan vannak viták és honnan harcok közöttetek? Nem onnan, nem a vágyaitokból, amelyek harcolnak tagjaitokban? ^{4,2}Kívántok, és nem kapjátok: öltök és irigykedtek, de nem tudjátok elnyerni: harcoltok és háborúskodtok. Nincs meg, mert nem kéritek. ^{4,3}Kéritek, de nem kapjátok, azért mert rosszul kéritek, hogy élvezetitekre pazaroljátok. ^{4,4}Istentelenek, nem tudjátok, hogy a világ szeretete ellenségeskedés Istennel szemben? Ha tehát valaki a világ barátja akar lenni, ellensége lesz az Istennek. ^{4,5}Vagy azt gondoljátok, hogy hiába mondja az írás, Irigységre vágyik a bennünk lakozó lélek? ^{4,6}De nagyobb kegyelmet ad: ezért mondja, „Az Isten a felfuvalkodottaknak ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad.” ^{4,7}Engedelmeskedjétek tehát Istennek, álljatok ellene az ördögnek, és elfut tőletek: ^{4,8}közeledjétek Istenhez, és közeledni fog hozzátok. Tisztítsátok meg kezeteiket, bűnösök, és szenteljétek meg szíveteket, kételkedők. ^{4,9}Nyomorogjatok és gyászoljatok és sírjatok: a nevetésetek gyászra forduljon és örömtők szomorúságra. ^{4,10}Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és felmagasztal benneteket.

*

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A „harc” és „háború” kifejezéseket jelképesen kell vennünk. Egyébként mindkettő az eredetiben katonai szakkifejezés. Egyik inkább a hadjárat, másik a csatározás értelmében

használatos. A harmadik fejezetben viszályokról hallunk, amelyek a gyülekezetben felütötték a fejüket. Itt inkább azokra a társadalmi, vagyoni különbségekre, ellentétekre kell gondolnunk, amelyek már addig is feltűntek az egyes szakaszok háttérben (1,9–11; 2,1kk; 2,15–16). Nem kétséges: a gazdag-szegény ellentét ott húzódik meg az egész Jakab-levél háttérben. De a belülről fakadó békétlenség bontja meg igazán az embernek másik emberhez való viszonyát.

Az összefüggésből is kitűnik, hogy a „*hédonē*” általában a földi javak, anyagiak, pénz utáni sóvárgásra vonatkozik. A 2–3. versek tovább színezik ezt az első versben felvázolt képet. Nehézséget okoz a második versben az „öltök” kifejezés. Több kutató itt szövegromlásra gondol és a „*foneuet*”= öltök kifejezés helyett „*fthoneite*”-t olvas, ami azt jelenti: irigykedtek. Mindenesetre

* A szerző fordítása.

megdöbbenő kép ez a második nemzedék keresztyén gyülekezetéről. Az Jakab olvasóinak nagy félreértése, hogy ragadományként akarják megszerezni azt, amit adományként kaphatnának meg.

Nincs semmitek, mert nem kéritek. Az imádság ajándéka és lehetősége nem először kerül Jakab levelének előterébe. Eddig 1,6–8-ban volt már szó az imádkozás nagy lehetőségéről. Kérjétek, mondja most is a békétlen, önmagával és barátaival meghasonlott, mert kívánságaitól űzött embernek.

Ha kívánságaitokat Isten elé viszitek (Fil 4,6), akkor könnyen kitűnik, hogy meg kell azokat rostálni. Ha kértek, nem kapjátok meg, mivel rosszul kéritek, arra, hogy azzal vágyaitokat kielégítsétek. Isten jó ajándékaival is vissza lehet élni, ha az a veszély fenyeget, hogy az ember visszaél a jó adományokkal. Ezért Isten bölcsessége és előrelátó irgalma sokszor a meg nem hallgatott imádságokban nyilvánul meg. S az is megeshet, hogy Isten azzal büntet, hogy meghallgatja a balga kérést (1Sám 8). A helyes imádkozásra viszont Salamon imádsága adhat jó példát (1Kir 3,5kk).

A 4. versben mutat rá Jakab a békétlenség gyökerére: olvasói Istennel vannak ellenségeskedésben. Jakab ugyanazt a képet használja Isten és népe közötti közösség szemléltetésére, mint az Ószövetség oly sok esetben (Ézs 1,21; 57,3kk; Hós 1–3.r.), de az Újszövetség is Krisztus és gyülekezete viszonyára (Ef 5,23kk, Jel 21,2.9). A hűtlenség vétkeit jelzi tehát Jakab a házasságtörés képével: eElhagyátok Istent, engedetlenek lettetek iránta.

Hogyan értsük most már azt a fordulatot, hogy „a világgal való barátkozás Istennel való ellenségeskedés”? A házasság képéből kell kiindulnunk: ez az életre szóló életközösség a kizárólagosság igényével lép fel. A házassági hűség feltétlen s nem osztható meg. Az újszövetségi korban a hellénizmus világában, a szinkretizmus, vagyis a valláskeveredés veszedelme fenyegette az apostoli gyülekezeteket.

Jakab levelében azonban nem általában van szó erről a kérdésről. Az összefüggés nyilvánvalóvá teszi, hogy a „világ” nem a környezet, a körülmények, dolgok vagy emberek, hanem ez a „világ” bennünk van, olvasóinak szívében. Mint már rámutattunk: anyagiasság, pénzsóvárgás, kapzsiság ezek a konkrét vétkek. A kontextus világosan mutatja: Jézus követéséről van szó. A tanítvány útja, mesterének követése. A „világ barátsága” nem egyéb, mint az önzés életformája. Ez tesz Isten ellenségévé. Krisztus követése pedig a felebarát szolgálatába állít.

Pál apostol ugyanezt a gondolatot pendíti meg a Róm 12,2-ben. A megelőző versben pedig arra szólítja fel olvasóit, hogy szánják oda magukat, élő, szent és Istennek kedves áldozatul. Önmagunk odaszánása nem egyéb, mint amit az evangéliumok Krisztus követésének neveznek. S ez megegyezik a Jakab tanításával a gyümölcstermő életéről.

A következő (5.) versben található idézet: Féltékenyen vigyáz a lélekre, amelynek bennünk szállást készített – az ószövetségben sehol sem olvasható. Versformája az eredetiben (hexameter) arra enged következtetni, hogy az idézet valamely hellenisztikus-zsidó vallásos iratból való. A nem könnyen kibogozható fordulat Isten féltő szeretetére utal. Isten egyeduralkodó akar lenni az övéi életében, hirdeti Jakab.

A következő vers (6.) folytatja a gondolatot, de nem fejezi be, hogy majd az ószövetségi idézet adjon kerek mondanivalót: Isten a felfuvalkodottaknak ellenáll, de az alázatosaknak kegyelmet ad. Ugyanígy idézi e helyet 1Pt 5,5 is. Isten előtt nem állhatnak meg a kevélyek, akik méltóságon alulinak érzik, hogy kérjenek, de az alázatos ellentéte az elbizakodottak, alárendeli magát Istennek, mindent tőle vár, ezért nem is csalódik várakozásában.

Ezt a gondolatmenetet egészíti ki a 7. és 8. vers értelme: „Az ördögnek pedig állatok ellene s meghátrál előttetek. Közeledjete Istenhez és ő is közeledni fog hozzátok.” A két mozdulat megfelel egymásnak és kiegészíti egymást (vö. 1Pt 5,8–9). Ha elutasítják a kísértőt, végül megszabadulnak tőle.

Mit ért szerzőnk az Istenhez való közeledésen? Valószínűleg az imádkozást. Erre utal a kifejezés is: „Tisztítsátok meg kezeteiket...” Az imádkozás mozdulata a zsidó vallásosságban és a kereszténységben sokáig a felemelt kéz volt, illetőleg a vállmagasságban kiterjesztett felfelé tárt tenyerű kezek. A mozdulat Isten segítségül hívását és a kérést, az ajándék elfogadásának készségét fejezi ki. A szív megszentelésénél éppen nem kultikus, hanem erkölcsi szentségre kell gondolni. A „*dipszichosz*”, kettős szívű, hasadt lelkű, meghasonlott kifejezéssel már találkoztunk 1,8-ban. Isten egyedül akar ura lenni szívünknek, nem tűri annak megosztottságát. Meghasonlott szívvel nem lehet Istennek élni.

Talán erre a meghasonlottságra gondol a továbbiakban Jakab, amikor bűnbánatra hívja föl olvasóit. „Panaszkodjatok (szó szerint: nyomorkodjatok), gyászoljatok és sírjatok...”(9.v.). A kifejezések, amelyekkel bűnbánatra hív, az ószövetségi kegyesség világából jól ismertek (Ézs 32,11; Jóel 1,9; Zak 11,2). A hangsúly nem a külsőségeken van, hanem a szív igazi töredelmén. Arra az alázatra akar eljuttatni, amely feltétele az isteni kegyelem befogadásának.

Viták és harcok, háborús helyzet jellemez benneteket! Honnan vannak ezek az ádáz küzdelmek közöttetek? Keresztényekhez illő viselkedés ez? – kérdezi Jakab. Talán csak nem szabadultak el az indulatok a gyülekezetben? Micsoda állapotok ezek? Indulataitokat nem tudjátok megfékezni! Azok uralkodnak rajtatok. Nem szégyellitek

magatokat? Ilyen egy keresztyén gyülekezet? A kívül valók különbek, mint ti vagytok. Keményen pattognak Jakab szemrehányásai. Kívántok valamit, de nem kapjátok meg. Törtök és zúztok, mégse lesz a tiétek. Gyilkos indulatok uralkodtak el közöttetek. Beállt a hadiállapot. Nincs türelmetek ahhoz, hogy kérjétek. Ha meg kértek, ott a hátsó gondolat, hogy saját önző céljaitokra pazaroljátok. Visszaélték a legszentebb lehetőségeitekkel. Nem volna szabad mindezeknek előfordulniuk!

Hát nem tudjátok, hogy aki a világgal kacérkodik, szembekerül Istennel. „Senki sem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyiket gyűlöli, és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik, és a másikat megveti: nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak”(Mt 6,24) – tanította Jézus. Nem tudjátok, hogy a világ barátsága ellenségeskedés Istennel szemben? – kérdi Jakab (Jak 4,4a). Ha tehát valaki a világ barátja akar lenni – ismétli a szerző –, ellensége lesz az Istennek (4,4b). Nem véletlenül jut eszébe egy költemény, amely kifejezi ezt a bűnös vágyat, az eredendő bűnt: „Irigységre vágyik a bennünk lakozó lélek”(4,5). Valóban nincs bennünk semmi jó, ami miatt Isten szerethetne bennünket. Nem is ezért szeret, hanem azért, mert ő teremtett minket és magával kerülne elmentmondásba, ha lemondana rólunk. Ez a mi szerencsénk. Az Isten felfoghatatlan szeretete. És következetessége.

Amelyben mindent elsöprő kegyelem rejtőzik. De ezt csak az alázatos ember érti meg, aki lemond saját büszkeségéről és helyt ad Isten mindenható bölcsességének. Ezt kellene megérteniük azoknak is, akikhez a levél szól, hogy „Isten a kevélyeknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad”(4,6).

Az az ember pedig, aki mindezt hálás szívvel elfogadta, új életbe kezd. Istennek engedelmeskedik, s a kísértésnek reményteljesen ellenáll. Biztatja is Jakab az olvasóit, hogy közeledjenek Istenhez, s akkor Isten is közeledni fog hozzájuk (4,7k)

De aztán újból elragadja az indulat. Eszébe jut, hogy a gyülekezet még milyen messze áll attól az ideális állapottól, amelyet Isten jósága méltán megérdemel. Ezért ostromozza olyan keményen őket: „Tisztítsátok meg kezeteket, bűnösök, és szenteljétek meg szíveteket, kétlelkűek. Nyomorogjatok és gyászoljatok és sírjatok, a nevetésetek gyászra forduljon és örömetök szomorúságra”(4,8k). S

miután szent haraggal végighúzott rajtuk, szelídebbre fogja, szinte könyörög nekik, mert ezen múlik minden: „Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és felmagasztal benneteket”(4,10).

